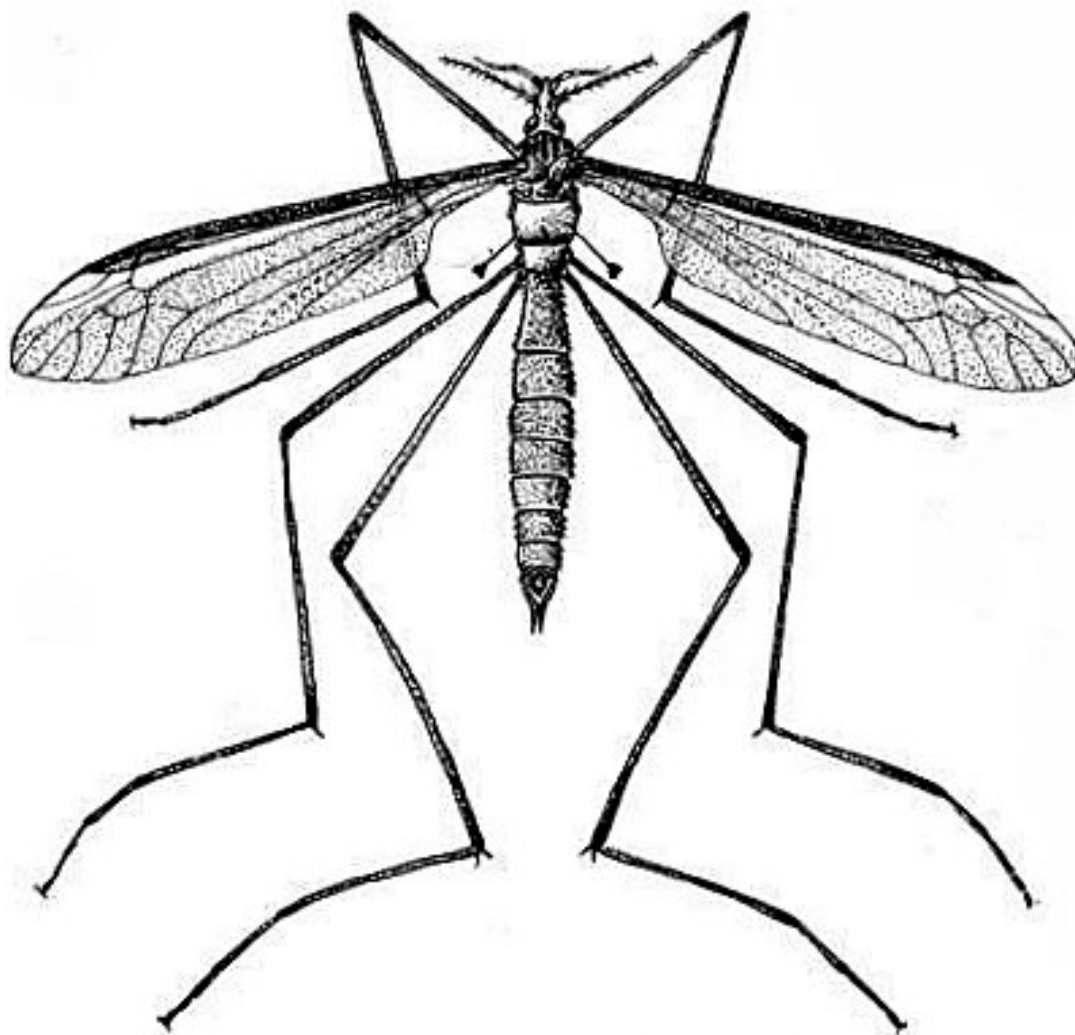

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
72. szám, 2013. december

Tartalom:

Rovarász kortársaink — Gyűjtőutak, expedíciók, kirándulások
MRT-hírek — Hirdetés — Könyvismertetés

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Jenser Gábor (JG), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SzD), és Szócs Gábor (SzG).

Szerkesztőség:
BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.
Telefon: 4826219
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.magyarrovartanitariarsag.hu
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovar-
tan általános művelése, elsősorban a magyarországi
rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovar-
tani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2011)
Elnök: Vig Károly
I. alelnök: Merkl Ottó
II. alelnök: Szócs Gábor
Titkár: Puskás Gellért
Előadásszervező titkár: nincs betöltve
Szerkesztő: Merkl Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Simonyi Sándor
Jegyző: György Zoltán

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik
péntekén a **BCE Kertészettudományi Karán, az „E”
épület E/2 termében (Budapest XI., Ménesi út 45),
délután 4 órakor.**

Illusztráció
Címlapon: **kócska lószunyog** (*Tipula oleracea*
L., 1758, Diptera: Tipulidae)
Rajz: dr. Pataki Ervin

Megint egy jó ötlet került napirendre a Választmányi ülés során, György Zoltán tagtársunk jóvoltából: videóra venni és a társaság honlapjára feltenni az elhangzó előadásokat, vagy legalább is egy részüket. Így azok, akik különböző okoknál fogva nem tudnak egy adott ülésen részt venni (pl. vidéken, messze laknak Budapesttől), hallhatnák, egyben végig is nézhetnék a kivetített képekkel fűszerezett előadásokat.

Ma már a technika ezt lehetővé tenné, kérdés persze, hogy mekkora az igény rá, hiszen bármennyire is egyszerűnek látszik a dolog, azért „valakinek”, vagy „valakiknek” ez idejébe, energiájába kerülne.

Természetesen, csak azok az előadások kerülnének fel a honlapra, amelyek közzétételére tulajdonosa engedélyt adna.

Mindenesetre, egy próbálkozást megér a dolog, és ha pozitív visszajelzéseket kapunk, betervezhetünk a Társaság költségvetésébe egy kisebb kamerát is. Megkértük tehát Gátmezei Antal tagtársunkat (aki profi filmes!), hogy készítsen egy-két alkalomról felvételt a saját felszerelésével, amit hamarosan felteszünk a honlapra. De nem csak filmek kerülnek majd fel, hanem egy számláló is, ami mutatja, hogy hányan nyitottak meg egy-egy előadást. Ennek ismeretében aztán eldönthetjük, hogy a továbbiakban folytassuk-e ezt a kezdeményezést, érdemes-e pénzt és energiát belefektetni, vagy sem. Tehát decembertől látogassunk gyakrabban el a MRT honlapjára!!

HA

Rovarász kortársaink

Dr. Papp Jenő méltatása

Papp Jenő 1933. május 20-án született Budapesten. Édesanyja, Marcsekényi Ibolya, tanítónő, édesapja dr. Papp Ágoston gyermekorvos. Nős, felesége Árpási Ágnes nyugalmazott középiskolai tanárnő. Első házasságából született két gyermeke, Zsófia (1962) és Jenő (1964).

Fotó: Bodor János

Egyetemi végzettségét 1956-ban szerezte a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán. Szakképzettsége zoológus. Az egyetemi doktori címet 1962-ben, a biológiai tudomány kandidátusa címet 1976-ban kapta meg a Magyar Tudományos Akadémiától. Kandidátusi értekezésének a címe: "A gyilkosfülkész *Apanteles*-fajok evolúciós trendjei és jelentőségük a biológiai védekezésben". 2002. május 15-én nyerte el nyilvános vita keretében a Magyar Tudományos Akadémia Doktora címét. Doktori értekezésének címe: "Taxonómiai, rendszertani, állatföldrajzi és alkalmazott entomológiai tanulmányok a brakonidák köréből".

1956. április 3-tól szeptember 30-ig az Élet és Tudomány hetilap szerkesztőségének újságíró gyakornoka volt. 1956. október 1-vel áthelyezték a veszprémi Bakonyi Múzeumba segédmuzeológusi kinevezéssel, azóta megszakítás nélkül a magyar múzeumügy szolgálatában áll. 1962-től

Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság állományában muzeológusi, majd 1967-től tudományos főmunkatársi kinevezéssel a megyei múzeumi igazgató helyettesi munkakört is betöltötte. Munkaviszonya az Igazgatósággal 1969. december 31-én szűnt meg, mivel 1970. január 1-től kezdve áthelyezték a budapesti Természettudományi Múzeum Állattárába, ahol a Hymenoptera Gyűjtemény vezetői munkakörével bízták meg. 1993-ban a Magyar Természettudományi Múzeum tudományos főtanácsosi címet adományozott részére. 1995. december 28-tól nyugdíjas. Rovarászati (brakonidológiai) munkáját napjainkban is, otthonában intenzíven folytatja.

A veszprémi Bakonyi Múzeum természettudományos munkatársaként tevékenysége kiterjedt a tudományos, gyűjteménykezelői (kurátori) és közművelődési munkakörre. 1962-től 1969 végéig szervezte és vezette a Bakony hegység természettudományi kutatását a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága és a Veszprém Megyei Tanács hathatós támogatásával. "A Bakony természeti képe" program keretében a hegység geológiai, paleontológiai, hidrológiai, meteorológiai, botanikai, zoológiai és természetvédelmi kutatását menedzselte az ország számos kutatójának közreműködésével. Éves és távlati kutatási terveket dolgozott ki; ellátta a biztosított hitelkeret pénzügyi felhasználásának a felügyeletét. A Bakony-kutatás eredményeinek közlésére elindította és szerkesztette "A Bakony természettudományi kutatásának eredményei" című monográfiásorozatot, gondozásában ennek első nyolc kötete jelent meg 1964–1971 között. Folyamatosan végezte "A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei" évkönyv természettudományos cikkeinek előkészítését és szerkesztését. A Bakony-kutatás szervezéséről és eredményeiről 5, mint kutató a Bakony állatvilágáról 8 tanulmányt jelentetett meg (mintegy 250 nyomtatott oldalon). 1969-ben megbízták azzal, hogy dolgozza ki az önálló Bakonyi Természettudományi Múzeum létesítési tervét Zirc székhellyel. A tervet elkészítette, amit a felettes hatóságok jóvá is hagytak. A terv végrehajtása hivatali utódjára maradt.

Muzeológusi tevékenysége során megalapozta a veszprémi Bakonyi Múzeum (illetve jogutóda, a zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum) állattani, elsősorban rovarani gyűjteményét. Körülbelül hatvanezer példányból álló rovargyűjteményt állított fel, melynek zömét maga gyűjtötte a Ba-

könyvben. Gondozta és a korszerű követelményeknek megfelelően átrendezte a mintegy harmincezer darabból álló közettani-öslénytani gyűjteményt.

Dr. Móczár László (balra) társaságában, a születésnapján.
Fotó: Bodor János

Egyéni tudományos munkásságát közel hat évtizede végzi. Zoológiai szakterülete egyik jelentős csoportja a gyilkosfűrkészek (Braconidae) családja, amit rendszertani, állatföldrajzi és növényvédelmi szempontokból tanulmányoz. Ebből a tárgykörből 2011 végéig 320 tanulmánya jelent meg (mintegy 4000 nyomtatott oldal) Magyarország és 21 külföldi ország folyóiratban. A Magyar Természettudományi Múzeumban vált számára lehetővé, hogy kellő intenzitással foglalkozzon a brakonidákkal, és ezeknek világspecialistája legyen. Életműve három témakört ölel fel: (1) Magyarország és a szomszédos területek (azaz a

Kárpáto-Pannonikum vagy a történelmi Magyarország) brakonidáinak a kutatása; (2) egyes állatföldrajzi régiók (Palearktikum, Indo-Ausztrálikum, Afrotropikum, Neotropikum) brakonidáinak taxonómiai (rendszertani) állatföldrajzi tanulmányozása; (3) a hazai rovarkártevők természetes ellenségeinek (nevezetesen a brakonida parazitoidoknak) kutatása a magyar növény- és erdővédelmi szervekkel együttműködve. Publikációi közül jelentősek a hazai (részben a nemzeti parki) gyilkosfűrkészfajokat ismertető közleményei, a Bakony állatföldrajzi helyzetének pontosítása, Mongólia és Korea gyilkosfűrkészfajának alapvetése, számos genusz és tribusz állatföldrajzi régióra kiterjedő taxonómiai-rendszertani tanulmányai, a mediterrán brakonidák faunisztikai kutatása, nyolc 19. századi szerző által leírt brakonidák kritikai revíziói és (részben társszerzőkkel) a növény- és erdővédelmi szempontból potenciálisan számottevő brakonidák ismertetése.

Összegezve és szakmailag csoportosítva munkásságának adatrendszer:

- ◆ „A Bakony természeti képe” című tudományos vállalkozásról 9 közlemény.
- ◆ „A Bakony hegység állatföldrajzi viszonyai” című közlemény az egyik legjelentősebb tanulmánya. 1968-ban jelent meg a Veszprémi múzeum évkönyvében 64 oldalon.
- ◆ A magyar fauna gyilkosfűrkészeiről 36 közlemény: nemzeti parkok, Bakony, Alpokalja, Dél-Dunántúl.
- ◆ Közlemények egyes országok gyilkosfűrkészeiről: Mongólia: 17, Korea: 23, Görögország: 6, Jugoszlávia: 6, Tunézia: 4, Izrael: 4 közlemény.
- ◆ Összesen 691 gyilkosfűrkészfajt, 4 alnemet és 16 nemet (genuszt) írt le. A szinonimizálások száma nem üti meg a 10 százalékot. A szakmai vélemény e téren az, hogy 10–15 százalékos szinonimizálás reális és elfogadható.
- ◆ Nyolc, 19. századi ún. klasszikus szerző közel 200 gyilkosfűrkészfajának revízióját végezte el, korszerű leírási követelményeknek megfelelően. A kollégák rendszeresen hivatkoznak a tanulmányaira.
- ◆ A gyilkosfűrkészek szerepéről az életközösségekben 11 közleményt (részben társszerzőkkel) publikált.

Brakonidológiai tevékenységével összefüggésben számos alkalommal járt külföldön. Összesen 18 város (Athén, Berlin, Brunn, Drezda, Eberswalde, Innsbruck, Jereván, Krakkó, Leiden, London,

Lund, München, Párizs, Prága, Szentpétervár, Varsó, Wageningen és Bécs) természettudományi, illetve zoológiai múzeumában tartózkodott tanulmányúton. Számos múzeumot többször is felkeresett. Külföldi útjain személyesen ismerkedett meg a legtöbb európai (és számos tengerentúli) szak kollégával. Személyes kapcsolatai is előmozdították, hogy a vezetése alatt álló Hymenoptera Gyűjteményt (a Magyar Természettudományi Múzeumban, az Állattárban) sok külföldi hymenopterológus kereste fel rövidebb-hosszabb ideig tartó entomológiai munka céljából. 1971-ben és 1975-ben tagja volt a Magyar Természettudományi Múzeum zoológiai expedíciójának Észak-Koreában. 2–6 hetes egyezményes gyűjtő- és tanulmányúton járt Bulgáriában, Görögországban, Jugoszláviában, Indiában, Németországban és Örményországban.

Közéleti tevékenységében legjelentősebb a szerkesztői munkája, amit általános megalégedésre végzett. 1971-től 1972-ig szerkesztette a *Folia entomologica hungarica* folyóiratot, 1973-tól 1990-ig a Magyar Természettudományi Múzeum évkönyvét (*Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici*) és 1990-től 1993-ig az *Acta zoologica Academiae scientiarum hungaricae* akadémiai folyóiratot.

A Magyar Rovartani Társaságnak 1955 óta tagja. A Társaságban 2012 végéig 49 előadást tartott, továbbá megemlékezéseket elhunyt entomológus társakról. Különböző bel- és külföldi szervezetekben és rendezvényeken összesen hat előadást tartott. A Rovartani Társaság választmányában több mint harminc éve tevékenykedik.

Entomológusi és muzeológusi tevékenysége elismeréseképpen a következő kitüntetésekben részesült:

- ◆ A Magyar Rovartani Társaságtól a Frivaldszky Imre Emlékplakett bronz, ezüst és arany fokozata 1965-ben, 1986-ban és 2004-ben. Ő az első entomológus, aki mindhárom fokozatot megkapta.
- ◆ A Veszprém Megyei Tanácstól 1967-ben és a Művelődésügyi Minisztériumtól 1979-ben és 1989-ben a "Szocialista Kultúráért" kitüntetésben részesült.
- ◆ A Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatóságától 1972-ben "Törzsgárda Tiszteletbeli Tagság" címben részesült.
- ◆ A Magyar Természettudományi Múzeumtól 1976-ban a 20, míg 1986-ban a 30 éves törzsgárda-jelvényt kapta meg.
- ◆ A Magyar Agrártudományi Egyesület Növényvédelmi Társaság Állattani Szakosztályától a "Dr. Szelényi Gusztáv Emlékérem" kitüntetésben részesült.
- ◆ A Magyar Természettudományi Múzeumtól a "Pro Studio et Fidei" kitüntetést kapta a 40 éves tudományos (entomológiai) tevékenységéért.

Dr. Vig Károly elnök megnyitja a MRT 812.-ik ülését. Fotó: Bodor János

Ezen kívül szeretném kiemelni dr. Papp Jenőnek a fiatalabb hymenopterológusok körében kifejtett tehetséggondozó tevékenységét. Mint az MTM Hymenoptera Gyűjteményének a kurátora, több évtizeden keresztül – átvéve a Szelényi Gusztáv, Móczár László és Sáringer Gyula professzor urak által képviselt mentalitást és hagyományokat – jelentős segítséget nyújtott fiatal hymenopterológusok szakmai munkájához. Évtizedeken keresztül lehetőséget teremtett több, vidéken főállásban tanárként dolgozó amatőr entomológusnak arra, hogy a gyűjteményben határozási munkát végezzenek. Szakmai területen minden segítséget megkaptunk tőle. Mindig hasznos tanácsokkal segítette a munkánkat.

Az 1970-es és 80-as években a Hymenoptera Gyűjteményben rendszeresen megszervezte a hártvászárnyúakkal foglalkozó hazai szakemberek találkozását, amelyen az aktuális szakmai problémákról kötetlen beszélgetést folytattunk. Igazi szakmai műhely alakult ki, baráti légkörrel. E szakmai műhelyben több kolléga szerzett egyetemi, kandidátusi és akadémiai doktori fokozatot. Szakmai megmértetéseink alkalmával tárgyilagos kritikával, de nagyon sok jóindulattal, támogatólag ott állt mellettünk. A Papp Jenő által szakmailag összefogott hymenopterológus szakemberek kisebb-nagyobb intenzitással bekapcsolódtak a természetvédelmi területek, valamint a nemzeti parkok gyűjtési munkálataiba, a rovaranyagok determinálásába, illetve az eredményeket összegző tudományos kiadványok megírásába.

Kedves Jenő!

Engedd meg, hogy e társasági ülés keretében a munkatársak, barátok és tisztelőid nevében 80. születésnapod alkalmából sok szeretettel és nagyrabecsüléssel köszöntselek Téged és kedves családot.

Kívánom, hogy még sokáig itt legyél közöttünk, és azt az óriási tudást, tapasztalatot, amelyet sok évtizedes szakmai pályádon elértél, kamatoztasd saját magad, illetve a hazai és külföldi kollégák örömeire, valamint a magyar entomológia, a tudomány és a közművelődés javára.

További sok sikert, erőt és egészséget kívánva, barátsággal, tisztelettel és nagyrabecsüléssel

Dr. Tanács Lajos, Mosonmagyaróvár

Gyűjtőutak, expedíciók, kirándulások

A következőkben Józán Zsolt tagtársunk és felesége 2013. évi nevezetesebb gyűjtéseiről olvashatnak beszámolót.

Cserkút, 2013. május 17–19. – A „Biodiverzitás Napok” rendszeres résztvevőjeként Cserkúton is részese voltam a gyűjtőmunkának, mint egyetlen „fullánkos” ember. Az utóbbi években ez az előbbi állítás már nem teljesen igaz, hiszen fiatal társam is akadt – Kovács Anikó személyében –, aki egyre eredményesebben gyűjti a méheket, és jelentős segítséget nyújt a terepen. Most már második alkalommal együtt jártuk be az aktuális kutatási területet, melyet az előző Híradóban már bogarász kollégáink röviden ismertettek. 17-én este a tájékoztatás alatt gyors zivatar vonult el felettünk, alaposan elázta a terepet és jelentősen lehűtve a levegőt. A

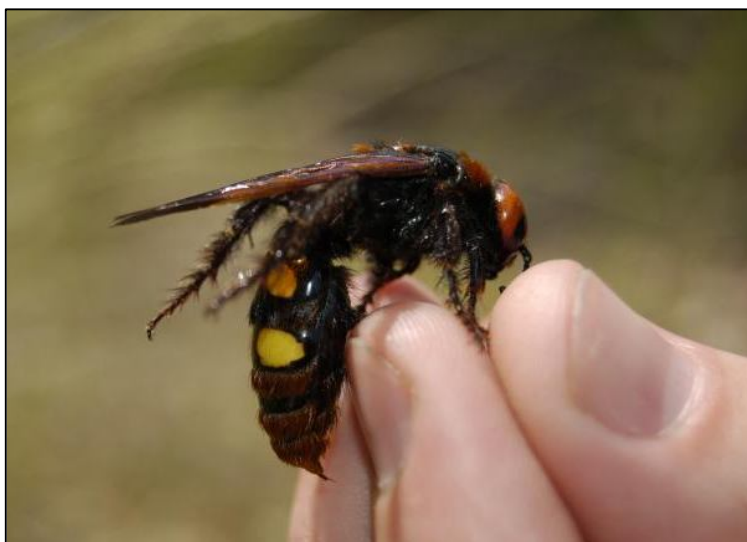
Ritka mediterrán faliméh, az *Osmia scutellaris*
© Hadel Go 2011

„lámpázós” kollégák számítását ez alaposan keresztülhúzta. Másnap reggel kicsit aggódva mentünk ki a terepre, bár a felhők elvonultak, de a hőmérséklet csak lassan emelkedett. Kilenc óra után aztán lassan-lassan megindult a rovarmozgás, és egyre több faj példányait sikerült észlelni és meg is fogni. Legtöbbet a „cserjés” területén, napsütötte szegélyeken, tisztások nyílt és zárt gyepársulásában, sziklagyepfragmentumokban fogtuk. Estére kelve bejártuk a kutatási terület túlnyomó részét. Nyolcvannál több fullánkos faj került elő. Tóth Sándor gyűjtéséből előkerült 14 faj gara-

pította az általunk kimutatottak számát. Az előkerült fajok között több ritka és nagyon ritka is volt. Eddig két magyarországi lelőhelye volt ismert a *Priocnemis propinqua*-nak (útonállódarazsak). A méhfajok közül tíznél kevesebb hazai lelőhelye volt eddig ismert a *Nomada femoralis*-nak (darázs-méh), a *Macropis frivaldszkyi*-nak (félgömbhasúméh) és az *Andrena combaella*-nak (bányász-méh). A legjelentősebb zsákmány egy nagyon ritka mediterrán falíméh volt, az *Osmia scutellaris*. Magyarországon mostanáig csak a balatonfüredi Tamás-hegyen találtuk meg. Este Ábrahám Leventével próbálkoztunk lámpázással, de sovány eredménnyel, mert napnyugta után gyorsan és erősen lehűlt a levegő.

Horvátország, 2013. június – 2003 óta feleségemmel minden évben felkerestük az Isztriai-félszigetet, illetve Észak- és Közép-Dalmáciát. Emellett meglátogattuk a Velebit hágóit és az ország belsőbb területeit is. Alkalmanként 5–6 gyűjtőnapot tudtunk eltölteni e szép tájakon. Emlékezetes gyűjtéseket folytattunk a szlovén határvidéktől Šibenikig, száznál is több helyen. Ebben az évben június 3-tól 11-ig tartott az „expedíciónk”. Első nap hajnali indulással (a Kaposvár közeli Mernyéről) már fél 11-kor Senjtől keletre a Velebit északi részén használhattuk hálóinkat. Innen több megállással jutottunk el Senj érintésével Karlobagig, ahol már több éve megszállunk. Másnap fajgazdag sziklagyepekben gyűjtöttünk a tengerpart közelében és a Velebit nyugati lejtőin. Felkerestük a hegység 6–700 méter magasan fekvő üde zárt gyepeit és néhány ruderális biotópot is. Itt a stressztűrő növények virágain is sikeres volt a fullánkos fajok gyűjtése. Feleségem hosszú évek alatt szenvedélyes gyűjtővé lett, nagyon ügyesen fogja már a repülő példányokat is. Kedvencei a fémdarazsak, kitűnő szemmel veszi észre a köveken repkedő példányokat, és sokszor sikeresen le is csap rájuk.

Harmadik nap továbbmentünk, dél felé haladva a tengerpart mentén, több helyen meg-megállva régebbről ismert és újabb gyűjtőhelyeken hálóztatva. Gazdag zsákmányra tettünk szert Starigrad-Paklenicától délre egy ruderális szegélytársulásban, ajakosvirágú és fészkesvirágzatú növényeken. Délután értünk második szálláshelyünkre, egy Obrovac közeli kis tengeröböl melletti üdülőhelyen. Itt a múlt évben a tengeröböl homokos partján és a sziklás hegyoldalon igen sok jó darázs- és méhfajt fogtunk. Sajnos idén szomorúan kellett látnunk, hogy a növényzetet lekaszálták, és az állatok nagy része eltűnt innen. A negyedik napon vigasztalódtunk a Déli-Velebit egyik hágójánál, ahol is csodálatos környezetben, változatos vegetációjú terepen több órán át élvezhettük a sikeres gyűjtés örömeit. Az ötödik és hatodik nap az „óvárosok napja” volt. Az időjárás nem kedvezett a gyűjtésnek, de a kirándulást és a hazautazást nem zavarta.

Óriás törösdarázs (*Megascolia maculata*)
Fotó: Gürtler 2007

Simontornya, 2013. június és július – Mi júniusban csatlakoztunk a simontornyai kutatóprogramhoz (lásd a szeptemberi Híradót). Ebben a hónapban egy, júliusban két alkalommal végeztünk gyűjtőmunkát a város több pontján. Leghosszabb időt a település legrégebbi részén, a Könyök utcában és az abból nyíló Székelyi út mentén töltöttük el. Régi téglafalakon, a talajfelszínen a fészkelő fullánkos fajok egyedeit fogtuk. A Székelyi út mentén hosszan löszpartok húzódnak. Ezek napsütötte szakaszain gazdag fullánkos fajgyűjtések élnek. Itt főleg a fémdarazsak (*Chrysididae*) érdekeltek bennünket. A változatos vegetációjú Sió-töltés több pontján sok méhfajjal talákoztunk. A vasútállomás közvetlen közelében elterülő

gyeptársulás stressztűrő növényeinek virágain (*Anchusa officinalis*, *Echium vulgare*, *Reseda luteola* stb) is inkább méhfajokat találtunk. Itt észleltük a védett *Megascolia maculata* példányait. Gyűjtéseinket számottevően kiegészítette a Tóth Sándor tagtársunk által gyűjtött fullánkos anyag. Munkánk

eredménye kétszáznál is több fullánkfos faj lett. A simontornyai gyűjtést kiegészítettük Cece és Pálfa környéki hálózással is. Itt főleg homoki fajokat fogtunk.

Józan Zsolt és neje

MRT-hírek

A Magyar Rovartani Társaság 2013. november 15-én, 15 órai kezdettel, a MTM Semsey termében tartotta novemberi választmányi ülését. Az első napirendi pont a Rovarászati Napok (+ MRT Közgyűlés!) helyszíne és időpontja volt (2014. február 21–22., Radnóti Gimnázium), amit a választmány jelen levő tagjai ellenszavazat nélkül elfogadtak. Ismét, és immár véglegesen tisztázódott az új, társasági laptopra költhető pénzkeret is, ami dr. Kosztarab Mihály 27 eFt-os adományával 150 eFt-ra emelkedett. Remélhetően ezzel jó pár évre biztosítva lesz a színvonalas vetítések lehetősége. Jövőre (2014) lejár a MRT vezetőségének mandátuma. Dr. Vig Károly közölte, hogy bár már 2 cikluson keresztül töltötte be az elnöki tisztséget, amennyiben ismét jelölnék (az alapszabály nem tiltja!), továbbra is vállalná a feladatot, az alelnökökkel együtt. A tisztségek és a lejáró választmányi tagok személyére vonatkozóan várunk még javaslatokat! Vas Zoltán (MTM Hymenoptera Gyűjtemény) vállalta, hogy december közepéig megírja a „2014-es év rovára” sajtóanyagát a földi poszméhről, ami azonnal felkerül majd a társaság honlapjára. Következő napirendi pontként a Rovarászati Napok pályázatát tárgyalta meg a Választmány. Az elmúlt évekhez képest nem lesz változás, a pályáztatás az eddig megszokott módon zajlik. A jelentkezési határidő: 2014. január 27. A pályázati kiírást a decemberi meghívókkal küldjük ki. A januári választmányi ülés dönt majd a bíráló bizottság összetételéről. A MRT titkára ismertetett egy NEA pályázatot, amivel pénzhez lehetne jutni a működési költségekre és szakmai programok megvalósítására. A leadási határidő november vége. Javaslatokat vár nagyobb összegű kiadásokra, mint amilyen a *Folia entomologica hungarica* kiadása, rovarásztábor és -kirándulás támogatása, vagy olyan technikai eszközök beszerzése, mint filmfelvevő kamera, vagy az előadóülések hangosításának megoldása. Mivel az alapszabály módosításra szorul a közhasznúsági besorolás megtartásához (a létesítő okiratban szerepelnie kell, hogy a szervezet pontosan mely jogszabály által előírt mely közfeladatot lát el és milyen módon), a választmány felhatalmazta Vig Károlyt, hogy egy jogással újrafogalmaztassa a szövegét. A februári közgyűlésig el kell készülnie a végleges verzióknak.

Puskás Gellért, titkár

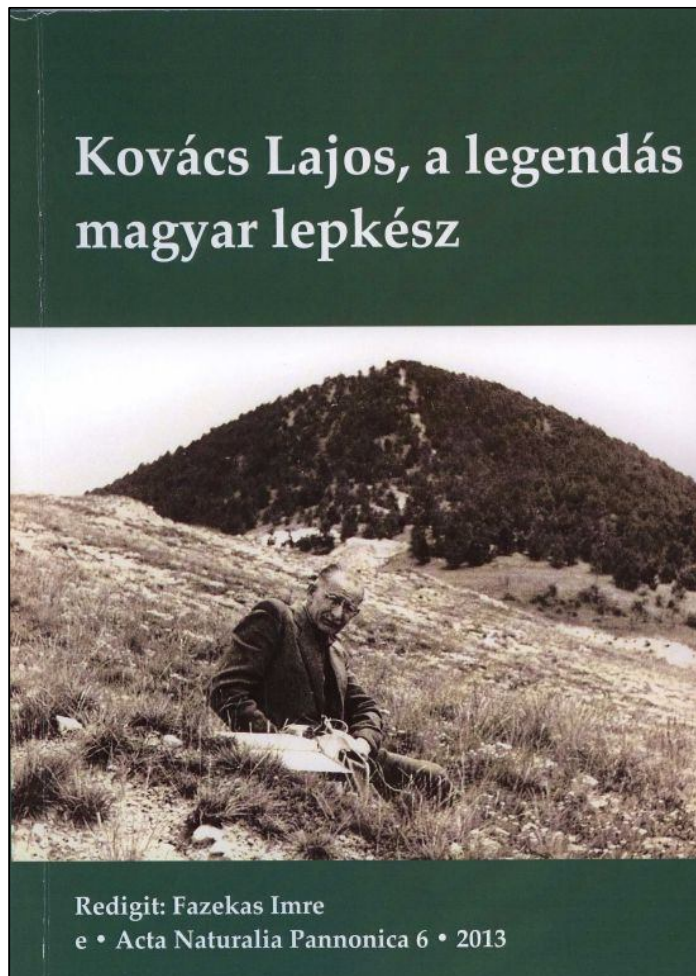
Hirdetés

Eladó futóbogárgyűjtemény – Az eladásra kínált Carabidae fajok nem tartalmazzák a *Carabus* genusz fajait. Részletezve: Cicindelinae: 25 faj, 330 példány; Carabidae determinált: 382 faj, 5041 példány; Carabidae indet. anyag (palearktikus): 2556 példány. Összesen: 10627 példány. Ára: 531700 Forint. A bogarak preparálva és felcédulázva kerülnek eladásra. Az ár nem tartalmazza a rovardobozok árát. Érdeklődni lehet az irozner@gmail.com e-mail címen vagy a (06-1)-208 3152 telefonon.

Egzotikus bogarak – Eladó kb. 1100 egzotikus bogár a világ minden részéből. A bogarak preparálva, felcédulázva és meghatározva kerülnek eladásra több családból. Érdeklődni lehet a (06-1)-208 3152 telefonon vagy az irozner@gmail.com e-mail címen.

Könyvismertetés

Fazekas Imre (szerk.) 2013: Kovács Lajos, a legendás magyar lepkész. – *e-Acta Naturalia Pannonica* 6: 1–187.

A XX. század közepén, az 1950-es és a 60-as évek meghatározó magyar lepkészkutatója volt Kovács Lajos (1900–1971). A millennium időszaka után elsőként revideálta a Trianon utáni Magyarország ún. „nagylepkefaunáját”. Munkásságával jelentősen hozzájárult a hazai fauna megismeréséhez, valamint iskolateremtő egyéniségével, ha közvetve is, de lepkészek sora kezdett alapos faunisztikai, taxonómiai, állatföldrajzi ökológiai vizsgálatokba.

Korai, hirtelen halálával sajátos, de rendkívül termékeny és eredményes korszak zárult le a magyar lepkészet történetében. Az elmúlt négy évtizedben a hazai tudományosság nagy mulasztása, hogy – sem a Magyar Rovartani Társaság folyóiratában (*Folia entomologica hungarica*) sem pedig a Magyar Természettudományi Múzeum évkönyvében (*Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici*) – nem jelent meg róla méltatás, önálló emlékkötet.

A kötet kiadásának gondolata az 1970-es évek végére nyúlik vissza. Ekkor levelet kaptam Ica nénitől, Kovács Lajos özvegyétől, hogy keressem fel lakásán, mert be-

szélni szeretne velem. Kovács Lajos nevét először kortársától, Balogh Imrétől hallottam 1969-ben, aki oktatóm volt Pécsi Tanárképző Főiskola Állattani Tanszékén, majd be is mutatott Kovács Lajosnak egy állatári látogatás alkalmával a Baross utcában. Ica néni kérésének eleget téve 1978 őszén felkerestem lakásán, ahol több csomagban Kovács Lajos még meglévő kéziratái, különlenyomatai és néhány könyve várt rám. Elmondta, hogy több lepkésszel is beszélt, és úgy döntött, amit ott látok, azt rám hagyományozza, tegyek vele azt, melyet legjobb belátásom szerint gondolok.

A következő években sokszor megfordultam Ica néninél egy-egy teára, hosszabb-rövidebb beszélgetésre, ahol több történetet is meghallgatva egyre inkább erősödött bennem, hogy Lajos bácsi emléke előtt tisztelegve ki kellene adni egy emlékkötetet. Ica néni nagy boldogsággal fogadta tervemet. Próbálkozásaim azonban az 1980-as évek első felében ellenséges, számomra átláthatatlan falakba ütköztek, de akkor még nem sejtettem, hogy a kötet megjelenésére további évtizedeket kell várni. Ebben az időszakban könyvek kiadását politikailag motivált „cenzorok” engedélyezték. Soha nem felejttem el azt a napot, amikor kezdő szerkesztőként a *Folia Comloensis* első kötetének kéziratkötegével, 1984-ben, az illetékes „elvtárs” irodájában megjelentem, aki unottan a lapok közé turkált, majd formális kérdések után egy engedélyszámot adott.

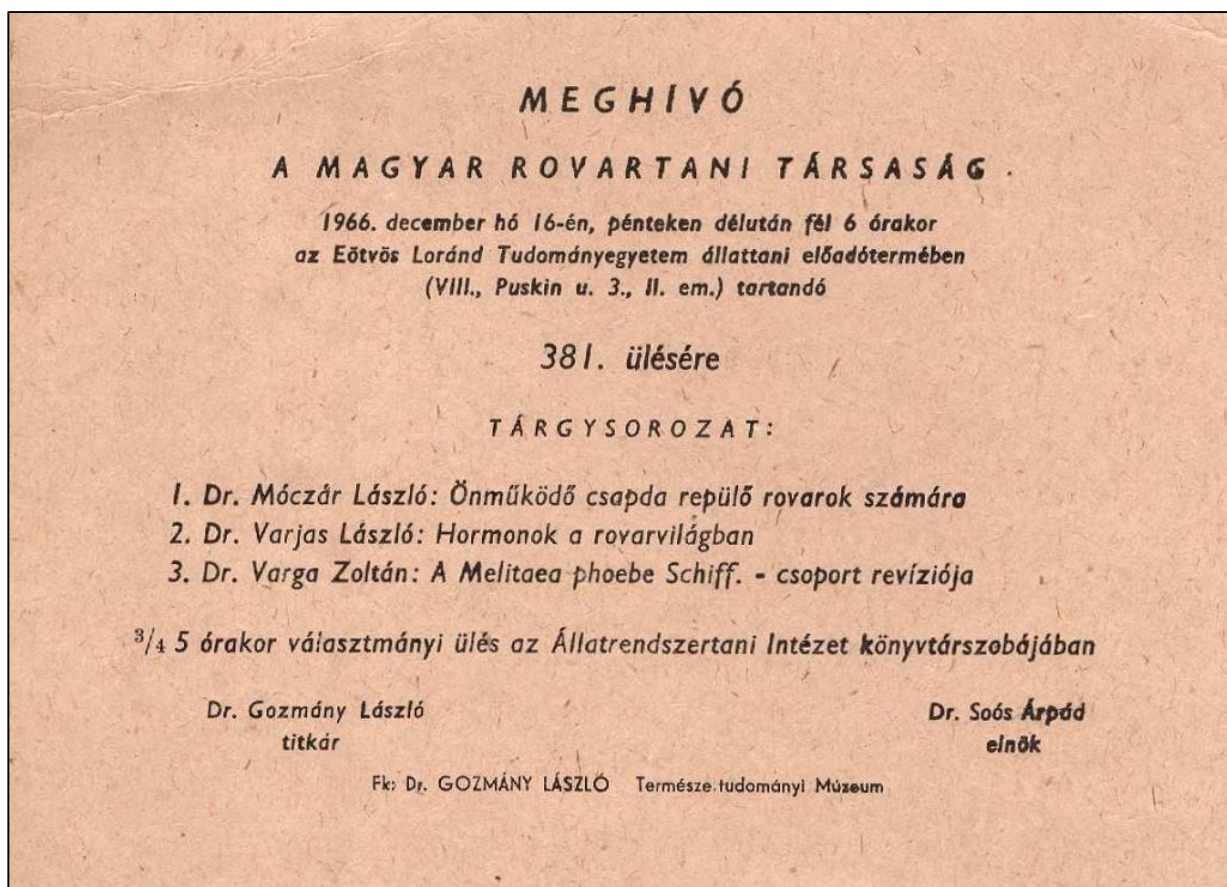
Aki alkotó értelmiségiként átélte az 1970-es, 80-as éveket, s így vagy úgy, de kívül állt az akkor uralkodó politikai hatalomgyakorlók világán, azt vagy elhallgattatták vagy megtúrták, nagyon ritkán, akár még támogatták is. Ebben a furcsa, nehezen kiismerhető időszakban valami oknál fogva a vezető magyar entomológusoknak, a folyóiratokat szerkesztőknek sehogy sem jutott eszébe, hogy a Kovács Lajos-emlékkötetet összeállítsák és kiadják. Visszatekintve talán nem meglepő, hogy ez a

„módszeres” felejtés, elhallgatás, a rendszerváltást követő évtizedekben mit sem változott, sőt igen rafinált „metamorfózison” ment át.

Az elmúlt évben elhatároztuk, hogy a haladó európai és magyar kultúrában megszokott módon – önálló kötetben – megemlékezünk Kovács Lajos kollégánkról. A szerzők áttekintik Lajos bácsi életútját, részletesen bemutatják azokat a taxonómiai problémaköröket, melyek kutatásainak a fókuszpontjában voltak hosszú évtizedeken át. Kortársai, egykori mentoráltjai személyes benyomásairól, élményeiről is írnak. Feltárul előttünk az első magyar fénycsapdahálózatban betöltött meghatározó szerepe. Kézírásának elemzéséből olyan összetett, rejtett személyiségkép tárul elénk, melyből sok mindenre fény derül.

Ajánljuk könyvünket mindazoknak, akik szeretnének bepillantani a II. világháborút követő magyar faunakutatás sajátos légkörébe, annak szakmai, emberi világába. Bízunk benne, hogy egy-egy tanulmány a lepkészeket, a tudománytörténet kutatóit további vizsgálatokra sarkalja.

Fazekas Imre, Komló

Egyelőre csak 1969-től vannak egykori MRT meghívóink, a hatvanas évek közepéről-elejáról származók ritkaságnak számítanak. Egy-egy véletlenszerűen előkerülő régi meghívó bemutatásával szeretnénk ösztönözni a tagokat, hogy újra megnézzék az asztalfiókot, hátha lapul ott egy még ennél is régebbi meghívó....